

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

تحلیل مردم شناختی ، تحول فرهنگ ورزش سنتی کشتی با چوخه در شهرستان شیروان (خراسان شمالی)

مالک طاهرپور

دانشجودکتری جامعه شناسی و فرهنگ دانشگاه آزاداسلامی واحدتهران مرکزی - ایران

m.taheeri39@gmail.com

چکیده :

ورزش کشتی یکی از با سابقه ترین رشته های ورزشی است که از دوران باستان به اشکالی در نقاط مختلف جهان و ایران رواج داشته است ، که در آن دو انسان غیر مسلح با یکدیگر گلاویز شده و برای به زمین زدن یا بی تعادل کردن حریف خود تلاش می کنند. کشتی سنتی باچوخه یکی از انواع کشتی است که در شمال خراسان برگزار می شود.. کشتی با چوخه ورزش سنتی مردم خراسان شمالی است اهمیت ورزش به مثابه عنصری هویت ساز که ریشه در گذشته ی آئینی و اسطوره ای ایران دارد .(چون ورزش باستانی) ویا به مثابه بخشی از هویت های جوامع فولک و فولکوریک هنرهای بومی ، قومی اقوام ایران می توان به آن نظر دوخت ، دارای اهمیت فراوان است.. کشتی با چوخه ، ورزش پهلوانی است که ریشه در مبارزات مردم این سرزمین برعلیه دشمنان خارجی و داخلی دارد و درحدود پانصد سال قبل تبدیل به ورزش پهلوانی شده است. فنون این ورزش شکل گرفته وپرورش یافته از مبارزات تن به تن است وجنبه نمایشی ندارد ،هدف آنهاپیروزی بر حریف است.

کلید واژه : ورزش ، کشتی ، چوخه، خراسان شمالی

مقدمه :

آداب و رسوم هر ملتی گنجینه پر ارزشی است از فرهنگ و هنر و اخلاق مردم یک مرز و بوم که به مرور زمان شکل یافته و پس از گذر از فراز و فرودهای گذشته های دور ، امروز به دست آن قوم رسیده است . این گنجینه چنانچه به درستی از نسلی به نسل دیگر نرسد از بین خواهد رفت. یا این که در برابر هجوم فرهنگ های بیگانه ، دستخوش دگرگونی های جبران ناپذیر خواهد شد. فرهنگ درخشان و پر آوازه ایران زمین نیز که تداوم فرهنگ پربار و دیرینه این سرزمین کهن سال است . گنجینه ای از هنر، آداب ، رفتار ، سنت ها و به طور کلی دانش و بینش نیاکان فرزانه ما است که از زمان های دور تاکنون به تدریج فراهم گشته است . واژه "پهلوان" در فرهنگ های فارسی به معانی متعددی بیان شده است . در فرهنگ فارسی عمید پهلوان به معنی دلیر ، دلاور ، شجاع ، و نیرومند آمده است، پهلوی واژه دیگری است که از پهلوان گرفته شده است و به معنی دلیری ، دلاور و پهلوانی است . پهلوان منسوب به پهلوی «قوم پارت» که دلیر و نیرومند بودند معنی شده است. عنوان پهلوان در عالم زورخانه و ورزش باستانی بزرگترین مقام است پهلوان به کسی گفته می شود که تمام مراحل ورزش باستانی مثل: نوچگی^۱ ، و نوخاستگی^۲ را پشت سر گذاشته و در تمام رشته های ورزش باستانی ورزیده و در فنون کشتی به استادی رسیده ، در کتاب برهان قاطع ، پهلوان به معنی افراد نیرومند و توانا و دلاور آمده است. کشتی با چوخه ورزش سنتی مردم خراسان شمالی است ، این کشتی نام خود را از تن پوشی بنام «چوخه» گرفته است و ریشه ای عمیق در زندگی ، خلق و خو و اعتقادات مذهبی و ملی مردم دارد. مردم این خطه هنوز دلسوزانه به گود و میدان های چوخه و قداست لباس در این ورزش ایمان داشته و برای بر پائی آن سخت در تکاپویند واز دیر باز جاذبه و اهمیتی خاصی برای طرفداران این ورزش داشته و داردو می توان به حفظ نام پهلوانان واسطوره های این ورزش اشاره کرد چرا که از اولین آموزه های این ورزش رسم جوانمردی و صداقت در عمل است. واژه پهلوان در خراسان نه به هر کشتی گیر و زورمندی اطلاق می شود ، بلکه به کسانی گفته می شود که ضمن پرورش جسم به پرورش روح نیز اهیت داده و به ارزش ها و سجایای اخلاقی والا دست یافته اند.

موقعیت منطقه :

شیروان و روستا های آن و شمال خراسان از جمله قوچان و بجنورد و اسفراین می باشد. این شهر خود به چندین بخش ، دهستان و روستا تقسیم می شود که همه مردمان آنها مسلمان و شیعه مذهب هستند و از سه طایفه کرد و ترک و فارس تشکیل شده اند . همه آنها احساس شان نسبت به ورزش سنتی کشتی با چوخه غرور آمیز است . " نام شیروان منسوب به نقش شیری است که شکل و شمایل آن در دامنه شمالی کوه (آغزقاپاق لی) که در امتداد کوه (قراول چنگه) مشاهده می گردد این دو کوه در مجاور شهروکلا" به " شیر کوه" معروف است و شکل سنگی شیر نیز در دامنه آن قرار درد. گروهی معتقدند بنای اولیه شیروان توسط انوشیروان بنیانگذاری شده است. نام شیروان پس از انقراض حکومت ترک زبانان شیروانشاهان در آذربایجان و مهاجرت گروهی از آنان به شمال خراسان بر این ناحیه نهاده شده است . (شکل 1)

(1) نقشه شهرستان شیروان در سال 1389 (برگرفته از: جغرافیای استان خراسان شمالی، 1390، 36)

بحث :

امروزه ورزش فقط در انجام یک سلسله تمرین های جسمانی خلاصه نمی شود بلکه کارکردهای فراوان و همه جانبه دارد. اکنون ورزش بخشی از فرهنگ جوامع شده است ، چون بین فرهنگ و ورزش رابطه تنگاتنگی وجود دارد . ورزش نسل جوان را برای ورود به عرصه های مختلف اجتماع آماده می کند . در میدان های ورزشی است که روحیه مشارکت پذیری ، وحدت ، جمع گرایی ، تعامل، قانون مداری ، رقابت سالم توام با رفاقت ، تلاش برای پیروزی ، پذیرش شکست و تلاش برای جبران آن ، مسئولیت پذیری و... شکل می گیرد." ورزش یکی از نیازهای فردی و ضرورتی اجتماعی است که از طریق آن می توان قابلیت های جسمی، فکری و روانی ، شخصیتی و اجتماعی را شکوفا ساخت و توسعه داد .می توان ورزش را مجموعه ای از حرکات بدانییم که به شیوه فردی و گروهی و با داشتن قوانین و مقررات و بر اساس میل و رغبت و علاقمندی و به صورت منظم و مستمر انجام می گردد که در زمینه های مختلف جسمی و روحی و روانی و فکری دارای اثرات مفیدی است و کمک به رشد بدن می کند و باعث تقویت عضلات و نیرومندی بدن می شود و در حفظ و سلامتی و تندرستی کلیه دستگاههای بدن نقش مهمی را ایفاء می کند و باعث نشاط و شادابی می گردد. بدون شک ورزش هایی که از چنین خاصیتی هایی بر خوردار می باشند و این روحیه را می توانند در بین اقشار مختلف جامعه به وجود آورند ، ورزش های بومی ، محلی و سنتی هستند .

کشتی:

از تاریخ ایران مشهود و آشکار است که کشتی از روزگاران بسیار دور در ایران رواج داشته و از ورزش های ملی محسوب می شده است.مردم ایران به علت سوابق طولانی در این ورزش ، صاحب اطلاعات وسیع و دقیقی هستند ، کشتی و کشتی گیران را دوست می دارند و به سنتهای نیکوی پهلوانی حرمت فراوانی می گذارند." کوشتی یک قسم شال یا کمربندی بوده است که ایرانیان قبل از اسلام خاصه روحانیون آنها به کمر می بسته اند و همین است که در فرهنگها به زَنار تعبیر شده است و این کمربند و نام آن بعد از اسلام نیز اهمیت خود را از دست نداده و هنوز بعد از قرنها روحانیون زردشتی در مراسم مذهبی شالی بنام کشتی بر کمر دارند و در مواقع معین به رسم احترام آن را گشوده و باز می بندند.این شال یا کمر بند عبارت از 72 رشته تابیده از پشم گوسفند است و آن 72 رشته به 6 دسته 12 رشته ای منقسم و آن 6 دسته به 3 دسته 24 رشته ای تقسیم و از آن سه دسته گفتار نیک، پندار نیک ، کردار نیک را اراده می کنند.

کشتی را بصورت کستی هم بیان می کردند که نوعی شال یا کمر بند بوده است و در هنگام کشتی گرفتن دو نفر کمر بند یکدیگر را به قصد زور آزمایی و به زمین زدن یکدیگر گرفته و با هم به رقابت می پرداختند. "کشتی در فرهنگ فارسی عمید به معنی گلاویز شدن دو نفر تعبیر شده است. «کشتی، (ک) کستی به معنی گلاویز شدن دو تن با هم که یکدیگر را به زمین بزنند برای زور آزمایی، و آن از ورزش های قدیمی است.»

چوخه (chokheh) :

چوخه ، نوعی پوشاک پشمینه است بدون آستین و بسیار زبر و ضخیم که مردان و جوانان مناطق سرد سیرشمال خراسان در فصول سرد سال برتن می کنند.

- نقش ورزش و فعالیت بدنی در بهبود سلامتی :

ورزش به تمامی گونه‌های فعالیت فیزیکی بدن گفته می‌شود که شرکت کنندگان آن می‌توانند به صورت منظم و سازمان یافته یا گاه به گاه در آن شرکت کنند و از آن برای بهبود تناسب اندامشان و یا فراهم آوردن سرگرمی و تفریح بهره ببرند. ورزش می‌تواند به صورت رقابتی برگزار شود که در این صورت باید بر پایه رشته قوانینی که مورد توافق همگان است باشد ، یک یا چند برنده در آن مشخص گردد که در این گونه ورزش‌ها شرکت کنندگان باید درجه‌ای از توانمندی‌های مربوط به آن رشته را دارا باشند. بدون شک می‌توان گفت اگر ورزش در زندگی ما نقش و اهمیت خودش را پیدا کند و برای آن برنامه داشته باشیم ، عارضه‌های ناخوشایند شاید از بین بروند یا کم رنگ تر شوند. زیرا شخص ورزشکار به تغذیه سالم اهمیت می‌دهد، تمرینات مرتب و منظم ورزشی باعث کم شدن چربی می‌شود و نمی‌گذارد چاق و بیمار شوید. انرژی مصرفی روزانه با ورزش و زیاد شدن توده عضلانی افزایش می‌یابد. ورزش پیر شدن و سالمندی را به تاخیر می‌اندازد و باعث حفظ تناسب اندام و زیبایی بدن افراد می‌شود ، از پوکی استخوان جلوگیری می‌کند و سبب تقویت سیستم اسکلتی بدن می‌گردد.

تقسیم بندی ورزش های سنتی ، بومی و محلی

ورزش های بومی ، محلی ، سنتی بعنوان یک بازی و سرگرمی در مناطق مختلف ایران رایج بوده است که بنا به مقتضیات جغرافیایی و طبیعی متفاوت می‌باشد اینگونه ورزشها ، که به بومی ، محلی ، سنتی تقسیم شده ، دارای تعاریف خاص هستند. "ورزش های بومی : آن دسته از ورزشهایی که در ارتباط با فرهنگ یک تیره خاص است ، ورزش بومی می‌گوییم . ورزش بومی دقیقا مایه از فرهنگ قومی مردم گرفته است ، رابطه تنگاتنگ و نزدیک با شیوه زندگی ، رفتار ، کردار و مناسبات آنها دارد.

ورزشهای محلی : از ورزشهایی است که در اصل ریشه در فرهنگ ملی ما دارد و منحصر به عنوان باور متداول و معمول در یک منطقه مطرح است ، خواه از آن منطقه برخاسته باشد یا مناطق دیگر .

ورزش های سنتی : از جمله ورزشهای بومی هستند که در منطقه یا مناطق ویا کل کشور مقبولیت عام پیدا کرده و بصورت رسم محلی در آمده است و از این دیدگاه مورد توجه و پذیرش قرار گرفته است.

تقسیم کشتی های محلی از نظر نوع برنده شدن :

کشتی های محلی ایران را می توان به دو گروه تقسیم کرد .

1- کشتی هایی که از جا کندن و بلند کردن حریف از روی زمین به گونه ای که هیچ یک از نقاط بدن با زمین تماس نداشته باشد ، موجب برنده شدن است .

2- کشتی هایی که باید حریف را زمین زد یا در خاک انداخت ، این نوع از کشتی ها خود به چند دسته تقسیم می شود .

1-2 - کشتی هایی که تنها زمین زدن حریف به هر شکل و فرمی باشد کفایت می کند .

2-2 - کشتی هایی که تنها زدن حریف کافی نیست باید کتف یا شانه حریف با زمین تماس پیدا کند

2-3 - کشتی هایی که تماس دست یا زانو یا زمین سبب باخت می شود .

تقسیم بندی کشتی ها بر اساس نوع لباس :

1 - کشتی هایی که بدون استفاده از لباس مخصوص یا وسیله خاصی انجام می شود .

2 - کشتی هایی که با لباس مخصوص محلی بوده یا از وسایل پوششی خاصی استفاده می شود .

این کشتی ها به دو گروه تقسیم می شوند :

1/2- کشتی هایی که بنا به رسم و عادات محلی با لباس مخصوص محلی انجام می شود .

2/2- کشتی هایی که علاوه بر پوشش محلی از وسیله هایی چون کمر بند ، شال کمر یا قطعه پارچه طولی به صورت بند و حمایل استفاده می کند .

تقسیم بندی کشتی از نظر نوع اجراء :

کشتی انواع مختلف داشته است و هر یک شکل، نام و با هدف و منظور خاصی انجام می گرفت ، که عبارتند از:

1- کشتی خواستن : طلب کشتی کردن از کسی ؛ دست دراز کردن به طرف ورزشکارانی که در کنارگود ایستاده اند .

2- کشتی در میان ماندن : وقتی دو کشتی گیر در یک سر کشتی هم زور در آمدند و هیچکدام نتوانست دیگری را بیندازد ، کشتی شان با نظر پیشکسوت ها و پهلوانها به دفعه دیگر موكول می شد می گفتند کشتی در میان ماند و یا کشتی شان مانده است.

3- کشتی دوره : این کشتی تا چند ده سال پیش هنوز در زورخانه ها معمول بود ، کشتی دوره بدین صورت بود که در هنگام جشن گلریزان و با یک دعوت عمومی برای تجلیل از پهلوانی نوپیدا ومهمان پس از انجام ورزش و خواندن گل کشتی پهلوان حاضر و یا پهلوانی صاحب ادعا قدم به میان گود می گذاشت وبه طرف دور ، دست دراز می کرد و از کوچکترین تا بزرگترین ورزشکاران می پرسید کشتی می خواهید؟ اگر صاحب ادعا پهلوانی نوپیدا بوده ، پهلوان پایتخت بهترین نوچه های خود را در گود او قسمت می کرد و دور می گذاشت وخودش بالای دست همه می ایستاد .وقتی پهلوان نوپیدا قدم پیش می نهاد ودست خود را برای کشتی دراز می کرد چون همه آماده بودند مجبور بود دور کشتی بگیرد .چنانچه خیلی مایه داروتوانا

وورزیده بود؛ حریف‌ها را یکی یکی یا زمین می‌زد و یا بالای گود می‌انداخت تا برسد به پهلوان پایتخت که در آن صورت نوبت به او می‌رسید که یا همانجا و یا در میدان در حضور پادشاه وقت کشتی می‌گرفتند.

4- کشتی میدانی: غیر از کشتی‌های خصمانه که در گود زورخانه‌ها به منظور آزمایش گرفته می‌شد کشتی دیگری هم در روز اسلامی و اعیاد در حضور سلاطین وقت، میان دو یا چند پهلوان انجام می‌گرفت که آن را کشتی میدانی می‌نامیدند. سابقه این کشتی مطابق روایات شاهنامه به میدان‌های جنگ دوران ایران باستان مربوط می‌شود مانند کشتی گرفتن رستم و سهراب و کشتی گرفتن بیژن و هومان که آخرین چاره پس از به فرجام نرسیدن جنگ‌های گوناگون بدان متوسل می‌شدند.

5- کشتی دوستانه: مواقعی که در گود زورخانه‌ها جشن و گلریزان پیش می‌آمد برای حسن ختام ورزش. خوشایند مدعوین پهلوان حاضر بدون قرار قبلی دوتن از نوحاستگان و یا نوحه‌ها را با هم کشتی می‌انداخت که هر دو طرف جهت جدی نمودن کشتی ورد و بدل کردن فنون بسیار وزیر بالا شدن‌ها بدون آنکه یکدیگر را بیندازند تا موقع لنگ انداختن پهلوان به کشتی ادامه می‌داد.

6- کشتی دسته جمعی: پس از انجام ورزش در جشن‌های گلریزان، گذشته از آنکه کشتی‌های دو نفری خصمانه و یا دوستانه گرفته می‌شد گاه هم پیش می‌آمد که ورزشکاران با اجازه پهلوان حاضر دو به دو هر کسی با هم زورش سرشاخ می‌شدند و به هم می‌پیچیدند.

7- کشتی پهلوانی: کشتی پهلوانی از مهم‌ترین کشتی‌های سنتی است و مخصوص کشتی‌گیرانی بوده که صاحب‌عنوان پهلوانی هستند. این کشتی در قدیم مختص پهلوانان صاحب‌نام بوده که با مسافرت به شهرهای مختلف به مصاف برترین کشتی‌گیران هر شهر رفته و آنان را شکست دهند. این کشتی جهت کسب آمادگی لازم و ارزیابی پهلوانان برای کشتی میدانی انجام شده است. آنچه در این کشتی مهم و با اهمیت تلقی می‌شود، دست یافتن به مقام پهلوانی است و نشان مخصوص پهلوانی، بازوبند پهلوانی است. بنابر آداب پهلوانی بازوبند پهلوانی پس از پایان این کشتی و انتخاب نفر برتر در سطح کشور را طریق بزرگان، اساتید و پیشکسوتان کشتی پهلوانی و مقام‌های دولتی بر بازوی پهلوان کشور بسته می‌شود. این کشتی هر ساله یکبار جهت انتخاب پهلوان کشور یا پهلوان پهلوانان در آن سال برگزار می‌شود و پهلوان پیروز تا کشتی دیگر که در سال دیگر برگزار می‌شود به این عنوان معرفی می‌گردد.

8- کشتی با چوخه: ورزشی که آئین پر شکوه آن را هیچ مسابقه‌ای ندارد، نوروز یعنی نخستین روز بهار، در شهرستان‌های شمالی خراسان نیز از دیر باز، همزمان با نوروز مراسم پهلوانی پر صفا و باشکوهی برگزار می‌شود که عظمت آن را هیچ یک از مسابقات ورزشی ندارد. مراسم میدان کشتی به این نحو بود که معمولاً جای بلند و مسلط به میدان را برای بزرگ آن محل یا کدخدا درست می‌کردند که با ورود آنان به میدان دهل زن آهنگ خاصی را می‌نواخت و بدین وسیله آنها را جایگاه خودشان راهنمایی می‌کرد و خلعتی نیز دریافت می‌کردند و هر یک از پهلوانان در گوشه‌ای می‌نشستند بعد میدان‌دار کشتی‌گیرانی که معمولاً از نوجوانان و جوانان بودند برای گرم کردن کشتی دعوت می‌کردند تا نوبت به پهلوانان اصلی برسد.

بعد از احترام به سادات که معمولاً دو نفر بودند و در گوشه میدان می‌نشستند و با بوسیدن زمین میدان وارد میدان مبارزه می‌شدند که در آن وقت بانگ صلوات توسط یکی از سادات یا افراد خوش صدا بلند می‌شد و تماشاچیان نیز با ذکر صلوات برای سلامتی کشتی‌گیران، کشتی را همراهی می‌کردند و مبارزه با دستور "میدان‌دار" که امروزه داور می‌گوییم آغاز می‌شد و

کشتی سه بار انجام می‌شد و کشتی‌گیری که دو بار شانه‌های حریف را به زمین می‌رساند برنده میدان می‌شد و تماشاچیان همراه با نواختن دهل کشتی‌گیران را تشویق می‌کردند.

عباسی گوید: "کشتی با چوخه سرآمد انواع کشتی‌های ایرانی است، هم از نظر ارزش تاریخی مربوط به آن، و هم اینکه مجریان آن کردها هستند، که از نژاد اصیل و قدیمی آریایی‌اند."

- جایگاه کشتی با چوخه در شمال خراسان:

کشتی پهلوانی چوخه یا به اصطلاح دیگر "کشتی باچوخه" سابقه و پیشینه‌ای دیرینه در این خطه دارد که در تمام ایام سال چه در مناسبت‌های رسمی و غیر رسمی و هر جا که چمن یا خاک نرمی وجود داشته باشد و حتی هنگام جمع‌آوری محصول در گوشه‌ای از مزرعه یا به عنوان فراغت، قابل اجرا است.

در شهرهای شمالی خراسان همانند: اسفراین، قوچان و شیروان، بجنورد این کشتی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. حوادث و رویداد‌های تاریخی اتفاق افتاده در منطقه شمال خراسان از مردمان این خطه افرادی سلحشور مبارز پرورنده است که مقاومت و ایستادگی درمقابل هجوم اقوام مهاجم از صفات بارز آنان بوده است. اوج این صفات پهلوانی و روحیه شهامت طلبی را در ادبیات شفاهی و حماسه سرایی‌ها و سوگ‌نامه‌هایی که مادران به گاه شهادت فرزندان خویش همچون (ججوخان، رشیدخان و سردارعوض خان) سروده‌اند می‌توان مشاهده کرد.

همان‌طور که اشاره شد نام کشتی چوخه برگرفته از نوع جنس لباسی است که هنگام کشتی می‌پوشند این لباس از سه قسمت شلوارک، تن پوش و کمربندی که به کمر می‌بندند تشکیل می‌شود. اوج شکوه و عظمت این ورزش سنتی را در خراسان می‌توان در منطقه چشمه‌ی زینل خان اسفراین مشاهده کرد که در روز چهاردهم فروردین هر سال تمام علاقه‌مندان به این ورزش از مناطق شمال خراسان گرد هم می‌آیند و پهلوانان شرکت‌کننده از شهرستان قوچان، بجنورد و کلات نادری از جمله کشتی‌گیران سرشناسی هستند که حضور آنان سطح کیفی مسابقات را بالا می‌برد. شروع کشتی چوخه همراه با نواختن ساز و دهل و سورنا است. کشتی‌گیران به نوبت و بر اساس احترام به بزرگترها وارد گود محل کشتی می‌شوند، ابتدا بوسه بر خاک می‌زنند، و به هر سیدی که در اطراف گود حضور دارد، سلام می‌دهند. کشتی‌گیران بعد از بوسه زدن و سلام دادن رجز خوانی می‌کنند و به تعبیری حریف را به مبارزه می‌طلبند گاهی حریفی وارد میدان نمی‌شود و برای اینکه به غیرت کشتی‌گیران حاضر برخورد و از طرفی همراه با شادی و نشاط باشد، رجز خوان می‌گوید:

از مشرق تا مغرب به جز سید با همه کشتی می‌گیرم، و صلوات می‌فرستد و چنانچه مراسم در شهرهای قوچان یا مشهد باشد به امام (رضاع) سلام می‌دهند.

در این هنگام کشتی‌گیران حاضر که توان مقابله با کشتی‌گیر داخل گود را در خود می‌بینند وارد گود می‌شوند و ابتدا دو کشتی‌گیر صورت همدیگر را می‌بوسند و "سرشاخ" می‌شوند، که از ابتدایی‌ترین فن‌های خاص این کشتی است. آنها تمام توان خود را بکار می‌برند تا پشت حریف را به خاک بمالند. در کشتی سنتی چوخه فنون سنتی و مدرن است. اما فن لنگ کردی که اصطلاحاً به آن "یان باش" می‌گویند، از مشهورترین فن‌های این کشتی سنتی است که کشتی‌گیران بایستی تمام حواس خود را جمع کنند تا حریف از این فن استفاده نکند. از دیگر فنون خاص این کشتی «فن جوانمردی» است بدین صورت که کشتی‌گیرنبایستی از پشت به حریف هجوم ببرد یا فن «لنگ» را در مواقع غیر ضرور استفاده کند. تمام پهلوانان بنام این ورزش سنتی از روحیه جوانمردی و مردانگی برخوردارند و این خصلت‌ها باعث شده است که در بین مردم به عنوان

پهلوان شناخته شوند. مراسم عروسی نیز یکی دیگر از مناسبت هایی است که کشتی چوخه در آن از جایگاه خاصی برخوردار است. به طور کلی کشتی چوخه در تمام عرصه های زندگی مردم شهر های اسفراین و قوچان حضور پررنگ ، دائمی و باشکوه دارد. هنگام برگزاری این کشتی دو نوازنده سورنا و دهل با نواختن موسیقی حال و هوای خاصی به ورزش کشتی با چوخه می دهند و وقتی زورآزمایی کشتی گیران به اوج می رسد بر سرعت چوب طبل و سرنا می افزایند، این موسیقی مقامی معروف به کوراوغلی است که با تم های سنگین و رزمی نواخته می شود. از جمله جوایزی که به قهرمانان کشتی چوخه در عرصه مسابقات چه رسمی و چه غیر رسمی اهدا می کنند عبارت است از : قوچ یا میش، یک تخته قالیچه یا پشتی ، یک تخت سفره کردی، کله قند، پارچه یا پول نقد. در حال حاضر در ایام و مناسبت های خاص مراسم کشتی با چوخه در شهرستان قوچان در امام مرشد، آق امام و ده سیاه دشت و نیز در اسفراین در گود زینعلی خان برگزار می شود و همه ساله هزاران نفر از این رقابت ها دیدن می کنند.

- تاریخچه ای کشتی با چوخه در شیروان :

این ورزش پهلوانی یکی از سنتهای دیرین مردم شیروان است. که قدمت آن می تواند به درازای تاریخ باشد و با یکی از سنن دینی زرتشتیان ارتباط پیدا می کند «کستی که زرتشتیان آن را «بنددین» نیز می نامیدند کمربندی است با هفتاد و دو نخ از پشم گوسفند که به دست زن موبدی بافته می شود، کستی که بعد ها با شین گفته شده و به شکل کشتی در آمده است، کمر بند کشتی گیرانی را نیز می گفته اند و پهلوانان به هنگام زورآزمایی در آن می آویخته اند. البته نه به آن دلیل که نام کشتی از آن گرفته شده است ، بلکه در دیگر مراسم کشتی با چوخه نیز وجوه مشترک زیادی در این رابطه دیده می شود. علاقه مردم شیروان به کشتی با چوخه را می توان در زندگی قرون گذشته آنها نیز مورد بررسی قرار داد. زیرا در ادوار گذشته شغل اکثر مردم دامداری و کشاورزی بود و بیشتر عشایر و ایلات را دامداران تشکیل می دادند و اصولا حکومت های ملوک الطوائفی متکی بر قدرت ایلات و عشایر بود ، ایلات و عشایر برای چرای دام ، طبق معمول ییلاق و قشلاق داشتند و زمانی که به مراتع می رسیدند ، اوقات فراغت خودشان را با اسب سواری ، کشتی باچوخه ، تیر اندازی و شکار سپری می کردند و بطور کلی بقای هر ایلی یا عشیره در گذشته نه چندان دور به قدرت جوانان ایلات و عشایر متکی بود ، لذا کشتی باچوخه بارگ و خون مردم این ناحیه، که یکی از عمده ترین مناطق عشایری خراسان است عجین شده است .

معتقدات در کشتی با چوخه

1- الهام از طبیعت

" چوخه گیران قبل از آغاز پیکار ، وضو می گیرند تا از هر نظر پاک باشند ، آنان عقیده دارند که اگر مقابل ستاره ها حرکت کنند حتما شکست خواهند خورد و به همین دلیل همیشه در میدان مسابقه پشت به ستاره می نیشینند و موقعی که به وسط میدان کشتی میروند ستاره پشت سر آنان قرار گرفته باشد ، به سادات احترام خاصی قائلند و قبل از شروع مسابقات دست سیدی را می بوسند تا جدش در موقعیت آنان کمک و یاری فرماید ، معتقدند اگر زودتر از رقیب خود پا به میدان مبارزه بگذارند شکست خواهند خورد، کشتی گیر فاتح معمولا به حریف شکست خورده خود نزدیک نمی شد و مردم کشتی گیر شکست خورده را می بوسیدند و از او دلجویی می کردند و بدینگونه او را تشویق می کردند که در کشتی های بعدی جبران کند.

2- نصایح در مکتب کشتی باچوخه

"هنگامی که نوجوان با مشاهده و الگو پذیری از قهرمانان ملی به فکر راه یافتن و رسیدن به درجات والای اخلاقی می افتاد ، بدون شک قدم در مکتب سر آمد زورداران می نهاد و پس از آنکه از لحاظ جسمی ورزیده می شد به نزد پهلوان راه می یافت تا بیاموزد ، آنچه که آموختنی است . معمولاً استاد شاگردان خود را به اخلاق و منش نیکو تر توصیه می نمود . آئین جوانمردی شیوه ای بود که جوانمردان و پهلوانان با آن بیشتر آشنا بودند . آنها مرام و عقیده های خاصی داشتند و پای بند به نکاتی بودند که در میان حلقه جوانمردان مرسوم بود .

3- برخی از اندرز های جوانمردان

ای مرد ! نیکو کار باش نه بدکار ، زیرا زندگی انسان در این دنیا جاودان نیست.

خود را به بندگی مسپار . راز خود را بهر کس مگوی . قبل از جواب دادن اندیشه کن

4- فرهنگ باورها در کشتی با چوخه " برخی از نصایح جزو باورها و فرهنگ پهلوانان کشتی با چوخه شده و در اجرای آن

کوشا هستند . برخی از این باور ها عبارتند از : خوردن غذای ناپاک و حرام مرد را نامرد می کند و زور را پنبه .

کشتی ، غرور بر نمی دارد ، اگر پهلوان دچار غرور شود ، بلایی به او می رسد و شکست می خورد

اگر کشتی گیر زود تر از رقیب پا به میدان بگذارد ، شکست می خورد .

کشتی گیر باید از طرفی وارد میدان شود که رو به قبله باشد .

هنگام ورود به میدان به شاه نجف (حضرت علی (ع) و سلطان خراسان (امام رضا (ع) سلام کند .

برای اینکه پهلوان چشم نخورد، یکی از زنان طرفدار و وابسته به پهلوان گیسوان خود را دندان گرفته .

5- حفظ حرمت لباس

"در مکتب پهلوانان با اخلاق چوخه ابتدا سفارش به حفظ ارزشهای نیاکان و اعتقادات شده است . آنها به شاکردان و نوآموزان

و نوچه ها تعلیم می دهند : چوخه را با نیت خیر ، تنی پاک و روحی آزاد بپوشد و مبدا به هنگام مستی ، سستی ، ناپاکی و

آلودگی و ... آنها بپوشید و بر خاک قدم بگذارید که نظر حق از شما باز می گردد . رسومات و اعتقاداتی که هزاران سال از قدمت

آن می گذرد و هنوز از سینه مردم بیرون نرفته است . یکی از این آیین ها ، اعتقاد به پاک بودن و کمر بسته به خدمت بودن

است . آیین کمر بستن و ارادت پیدا کردن هنوز هم در خراسان مشهود است . این آیین نامه تاثیر گذار بوده است . در حقیقت

بستن کمر و اجرای این رسم کهن به عهد زرتشت باز می گردد که یکی از رسومات ملی ایرانیان بوده است و به آن (کستی)

می گفتند . هر کودک زرتشتی باید در سن پانزده سالگی به نشانه بلوغ و درآمدن به جرگه مزدا پرستان ، سدره بپوشد و

کشتی بندد و جشن کشتی بندی یکی از بزرگترین رویدادهای زندگی هر ایرانی قدیم بوده است . این جشن را پارسیان ، ((

نوزود)) به معنی تولد دیگر و زایش نو و مقصود تولد دینی و معنوی برای نوجوان ایرانی به کار می برده اند .

6- بوسه بر خاک و تعظیم به مردم

" از خاکیم و به خاک باز می گردیم)) این شعار همیشگی استاد ، هنگام غرور و بلند پروازی نوچه ها و کشتی گیران و

پهلوانان جوان بود ، تا هیچ گاه دچار امیال و خواسته های کم مقدار و بی ارزش دنیوی نشوند . براین اساس ، هنگامی که

کشتی گیر وارد میدان می شد ، بوسه بر خاک می زد ، تا با شکست غرور اولین پیروزی را بدست آورد . آنگاه نگاهی به

تماشاگران کرده ، و در برابر آنها خود را کوچک می یافت . با تواضع به مردم تعظیم می نمود و با کسب اجازه از بزرگان و ریش سفیدان قدم به پیش می نهاد و به نشانه قدر شناسی و احترام به پیشکسوتان دست استاد را می بوسید و رخصت می خواست عموماً " استاد به او می فرمود :

اگر دل کسی را آزوده ای ، دلش را بدست آور . اگر مقروض هستی ، قرضت را ادا کن . و اگر گناهی مرتکب شده ای ، از خداوند طلب آمرزش کن . و اگر نیت شر دسر داری ، از خود دور ساز و خلاصه پاک وارد میدان شو . و گرنه از میدان کناره گیری کن و کشتی نگیر .

بدین سبب پهلوانان جوان، به خود سازی درون می پرداختند و مظهر جوانمردی و صداقت در میان مردم می گشتند. آنها در حالی وارد میدان می شدند که صداقت از چهره هایشان می بارید . آنگاه پهلوان ، با سلام و صلوات و ذکر ، پا به میدان می نهاد و بر عمامه و علامت سیادت سادات بوسه می زد تا جد سید یاریگر پهلوان در تمام صحنه های زندگی باشد.

7- لباس کشتی

7-1- لباس کشتی پهلوانان

در گذشته لباس کشتی پهلوانان هنگام کشتی گرفتن ، شلوار کوتاه بوده است که این شلوار کوتاه را "تنکه" می گفتند . تنکه امروزه نیز مورد استفاده قرار می گیرد و معمولاً از جنس پارچه ضخیم و مقاوم است که با نقشهای مختلفی تزیین می شود. علاوه بر تنکه ، کاسه بند ، نطعی یا سفره چرمین ، لنگ و ... نیز از لباسهای پهلوانان بوده است. در لباس کشتی در قرنهای گذشته همین تنکه بود که اکنون هم مورد استفاده است و به احتمال قوی تنکه های مزبور سابقاً از چرم بوده که آن را تنبان نطعی هم می گفتند.

یکی دیگر از لباس های پهلوانان که بیشتر در زورخانه ها رایج می باشد ، لنگ است . در گذشته لنگ معمولاً اساتید و پهلوانان پیشکسوت به تن می کردند که به لنگ کسوه معروف بود. این لنگ علامت و نشانه استادی و پیشکسوتی است که بر بالای تنکه می بسته اند و گوشه آن را در قسمت جلو می آویختند

7-2- لباس کشتی با چوخه

"لباس کشتی گیران با چوخه از پنج قسمت تشکیل شده که عبارت است از :

1-چوخه : نیم تنه ای است بدون آستر و یقه ، ربع آستین و جلو باز که قد آن تا زیر باسن می رسد دور یقه و سر آستین ها را نوار محکمی قرار داده و چرخ می کنند ، تا هنگام مبارزه مقاوم باشد

2-کمر بند : بر روی چوخه کمر بندی بسته می شود که جنس آن نیز از پشم است .

3-تنبان : به شلوار کشتی گیران گفته می شود که از جنس کرباس مشکی رنگ استفاده می شود و هنگام کشتی ، پاچه آن تا بالای زانو لوله می شود تا به صورت دستگیر برای حریف در آید.

4-بند تنبان : نواری است محکم از جنس پنبه و بسیار مقاوم که تنبان به وسیله آن به کمر کشتی گیر محکم می شود.

5-عریق گیر: معمولاً جنس آن از پنبه واز زیرچوخه می پوشند

(شکل 2) : لباس چوخه به تن پهلوان کشتی با چوخه

7-3- شرایط لباس

- شال و شلوارک باید از جنس پارچه محکم باشد، کت یا پالتوی کشتی باید بلند تا پشت ران باشد. - آستین کت باید تا نزدیک آرنج باشد ، شلوارک باید بلند تا زانو باشد. - در موقع کشتی گرفتن باید لبه های شلوارک تا بیخ ران تا و بالا کشیده شود و آستین کت تا بازو بالا کشیده شود. - شال محکمی به پهنای حداقل 5 سانتی متر بر کمر بسته شده و کت را از پایین جمع کرده و در پشت کمر بسته می شود. - داور وسط باید در طول مسابقه دقت کامل بر حریفان داشته باشد تا در زمان کشتی گیر شال پاچه شلوار و کت پائین نیاید و پارگی ایجاد نکند. - چنانچه داور تشخیص دهد کشتی قطع و بعد از تعویض لباس مجددا کشتی شروع می شود. "

8- زمانهای برگزاری کشتی با چوخه :

- کشتی با چوخه در عید نوروز . - کشتی با چوخه در روز عید فطر . - کشتی با چوخه در اعیاد دینی. - کشتی با چوخه در مراسم عروسی ها. - کشتی با چوخه در مراسم همیاری ها یا "هاوار" یا "یاور".

9- مکان های برگزاری کشتی با چوخه :

- تپه باستانی ارک شیروان. - مجاور امامزاده حمزه رضا (ع) روستای زیارت. - مجاور امام زاده سلطان محمد رضاع) روستای مشهد طرقي.
- مجاور امام زاده قاسم الحسینی (ع) مختومی روستای بزآباد(فجر آباد) - زمین فوتبال سابق شیروان.
- استادیوم ورزشی تختی. - سالن ورزشی شهید پور رضا. - گود کشتی شیروان.
- شیر کوه شیروان.

9-1- میدان های کشتی از نظر نوع زمین :

(الف) کشتی روی زمین خاکی (ب) کشتی روی زمین چمن (ج) کشتی روی تشک

10- وقت کشتی با چوخه :

این ورزش در آغاز ، وقت و زمان خاصی نداشت و گاهی اتفاق می افتاد که مبارزه دو کشتی گیر ساعت ها بلکه روزها طول می کشید .اما امروزه این ورزش برای کشتی گیران سبک وزن در یک زمان ، پنج دقیقه ای و برای کشتی گیران سنگین وزن در زمان 8 دقیقه ای انجام می گیرد ، و در صورت مساوی دو دقیقه وقت اضافی در نظر گرفته می شود

11- قضاوت و داوری در کشتی با چوخه :

نحوه داوری :سه داور و کمیته فنی از میان پهلوانان پیشین و پیش کسوتان برگزیده می شوند . از میان داوران تعیین شده یک تن کشتی را در وسط میدان اداره می کند که به تناوب در وسط و در کنار قرار می گیرند، داوران مانند مسابقه های دیگر در روز نخست سوگند یاد می کنند که در کمال بی طرفی پیکارها را قضاوت کنند و تعصبی خاص از خود نشان ندهند .برد و باخت یک کشتی گیر باید با نظر اکثریت داوران اعلام شود.

12- جوایز کشتی با چوخه.:

از جمله جوایزی که به قهرمانان کشتی با چوخه در عرصه مسابقات چه رسمی و چه غیر رسمی اهداء می شد عبارت است از: قوچ یا میش، اسب ، یک تخته قالی یا قالیچه یا پستی ، یک تخته سفره کردی ، کله قند ، پارچه یا پول نقد.

13-- تغییر و تحول در کشتی با چوخه : سیر تحولات کشتی با چوخه خراسان را می توان به دو دوره تقسیم کرد : قدیم و جدید .

13-1- دوره قدیم ،از دیر باز کشتی با چوخه خراسان با همان سبک و رسوم پهلوان چون رستم کوراوغلی با نواختن دهل و سرنا متداول بود.پهلوان میدان زمانی به پیروز می رسید که شانه های حریفش را دو بار با خاک آشنا کند و در کلیه مسابقه ها در اعیاد ، جشن ها ، عروسی ها و میدانهای کشتی این سنت و مقررات رعایت می شد و وزنی در کار نبود و حقیقت هم همین بود .کسی که ادعای پهلوانی می کرد در میدان می نشست و حریف طلب می کرد . هرکس داوطلب می شد با هر وزنی بود بایستی کشتی می گرفت .کشتی با چوخه ، بدین صورت در میدانهای خاکی در سرزمین های شمال خراسان ، در روستاها و بخش ها ، در مراسم عروسی ها ، مناسبت ها با ذوق و شوق و جذابیت خاص ادامه داشت .

13-2- دوره جدید : با توجه به توسعه علم و دانش ، آگاهی و ارتباط جوامع روستایی با شهر ، شهرها با یکدیگر ، کشور ها با هم ، تغییرات کشتی با چوخه هم از این موهبت بی بهره نماند . با توسعه دانش و ورزش و سلامتی ، مسئولین ورزشی برآن شدند با توجه به افزایش جمعیت و زیاد شدن کشتی گیران با چوخه ، این ورزش را به بهترین وجه ممکن توسعه دهند . در سال 1343 کشتی وزنی شد ، اما تنها یک وزن برای کشتی در نظر گرفتند و اینگونه بود که کمتر از وزن 68 کیلو گرم پذیرفته نمی شد.اما از این وزن به بالا هر چقدر که بود ایرادی نداشت و کشتی گیران بالای 68 کیلو گرم بدون هم وزنی با هم کشتی می گرفتند . از همین زمان وقت هم برای کشتی گیران تعیین شد «یک نیمه وقت 10 دقیقه ای» و «یک نیمه وقت 5 دقیقه ای» در سال 1352 اولین کشتی با سه وزن در شهرستان شیروان برگزار شد که آن را کشتی های «اسب سفید» می نامند.

14- فنون کشتی با چوخه :

- 1- فنونی که در اجرای آن پا نقش مهمی دارد .
 - 2- فنونی که بیشتر با دست انجام می گیرد . 3- فنونی که بیشترین نقش اجرای آن را گردن و کمر بعهده دارند. 4-
- فنون مخلوط که در آنها تقریباً نقش اعضای بدن یکسان است .
- قبل از پرداختن به فنون کشتی دو حریف سعی می کنند تا با گاردی که شگرد دارند ، کشتی بگیرند . گارد ، در واقع نحوه ایستادن و چگونگی حفظ تعادل بدن در مرحله آغازین مبارزه است . که به دو دسته راست گارد و چپ گارد تقسیم می شوند . گارد راست مخصوص پهلوانانی است که با دست و پای راست به حریف یورش می برند و گارد چپ بالعکس .

14-1- فنون کشتی با چوخه در اجراء :

- 1- سرشاخ 2- یانباش 3- لنگ کمر 4- لنگ تندر 5- لنگ سرگش 6- لنگ پیش رو 7- لنگ آرنج 8- لنگ مغربی 9-
- لنگ گاوتاب 10- لنگ وسط دو پا 11- پس لنگ 12- فتح پا 13- قل پیچ 14- انواع کندن ها 15- سر زیر بغل 16- درخت کن 17- چنار انداز 17- کول انداز 18- انواع پیچیدنها 19- دم شیر 20- سر بند پی 21- یات و آتلمه 22- کندن حریف روی دستها.

1- سرشاخ - دو کشتی گیر وقتی پنجه در پنجه هم و یا یقه کت همدیگر را گرفته و در میدان حرکت می کنند سرشاخ گفته می شود و در ضمن زور همدیگر را حلای می کنند و از قدرت هم و گارد هم مطلع می شوند .

2- یانباش ، به زبان کردی و ترکی یعنی پای گارد ، چه چپ، چه راست از پاشنه پا تا زانو در پهلوی حریف وحتی باسن و کمر حریف بگذاری و با نیروی دو دست که در دو یقه حریف است و نیروی پای گاردت به حریف نیرو وارد کرده و او را ضربه فنی بکنی و باید از ستون یای محکمی هم بر خوردار باشی . توضیح این که کمتر کشتی گیر با چوخه پیدا می شود ، امروزه این فن اصیل و زیبا را که سنبل فن های کشتی با چوخه است به درستی اجراء کند.

3- لنگ کمر: با دو دست یقه حریف را گرفته و با پای گاردت در کمر حریف گذاشته با دو نیروی دست ها و پای گاردت تعادل حریف را بهم زده ضربه فنی می کند.

4- لنگ پیش رو: معمولاً وقتی بغل حریف قرار گرفت و به دو حریف لنگ اجرا می کند واو را به جلو هدایت می کند لنگ پیشرو می گویند، وقتی از طرف گاردت دست حریف را گرو گرفت به حالتی که دست حریف مهار شده در پشت شما قرار گرفت لنگ از وسط دو پای حریف می کند اگر حریف استقامت کند لنگ وسط را باز کرده ، لنگ سرکش اجرا می کند یا دست را زمین گذاشته به عقب پا برداشته حریف را ضربه فنی می کند .

5- لنگ تندر : از اسمش پیداست یعنی لنگ سریع و مثل رعد و برق و تند باد اول از طرف گاردت دست حریف را از بازو و زیر بغلت مال خود کرده محکم مهار میکند همزمان پای گاردت را تو برده به حریف می پیچی و با دست آزادت زیر بغل دست مقابل حریف برده و حریف را از طرف پای گاردت ستونش را خراب کرده ، برگردانده ضربه فنی می کند و گاهی شرایطی پیش می آید که بدون استفاده از پیچیدن به پای حریف ، پای گاردت را وسط پاهای حریف ستون کرده و مثل تند باد حریف را برگردانده و ضربه می کند .

6- لنگ سرکش : وقتی دویقه حریف را گرفته وبا سرعت تمام با پای گاردت با سرعت از بالای قوزک پای حریف تا زانو می زند و اجرای لنگ می کند ،لنگ سرکش می گویند یا وقتی اجرای کول انداز می کنی حریف استفاده می کند می توانی بازو و گردن حریف را گرفته فن لنگ سرکش اجرا کرده یا فن کمر اجرا می کند.

7- لنگ گاو تاب : از اسمش پیداست دو شاخ گاو را گرفته و دو نیروی مخالف هم به شاخ گاو وارد آورده و آن را وادار به خوابیدن روی زمین می کنند. دودست زیر بغل های حریف برده دستهای حریف را کمی بالا آورده و با دستهای دو نیرو مخالف به طرف گاردت را به او وارد کرده و حریف را از بغل گاردت لنگ کرده ،حریف را ضربه فنی می کند.

8- لنگ مغربی : سرحریف را از طرف گاردت زیر بغل کرده گردن یا یقه حریف را از پشت گردن حریف را گرفته در صورتی که قل نشود باز و یا آستین چوخه حریف را گرفته از بغل و بیرون حریف را لنگ می کند اگر حریف استقامت کرد از تو به پای دیگر حریف پیچیده ،دست گاردت کمر بند حریف را گرفته و به دست دیگر شلوار پاچه حریف را گرفته به عقب از طرف گاردت برگردانده و ضربه می کند .

9- لنگ آرنج : با دست طرف پای گاردت دست مقابل غیر گارد حریف را زیر بغل دست گاردت تا آرنج مهار کرده و مال خودش می کند و با لنگ کردن حریف از بغل او را ضربه می کند خوب است وقتی دست حریف را مهار کرد دست آزاد از مچ به بالای حریف که مهار شده بگیرد و دستی که دست حریف را مهار کرده از زیر دست حریف آمده مچ دست آزاد خود را به گرو بگیرد. در صورت استقامت حریف کافی است با تمام قدرت وزن خودت را روی شکم بیاندازی در این موقع حریف به ناچار ضربه می شود

10- قل پیچ ، قل پیچ دو نوع است :

10-1- قل پیچ یعنی مهار کردن یک دست حریف است، وقتی در بغل قرار گرفت دست حریف را زیر بغلت به صورتی که دست حریف در پشت شما قرار گرفت، دست حریف را با دست گاردت مهار کرده ،دست گاردت از زیر بغل دست مهار شده حریف می آید یقه حریف را گرفته و می گیرد، سپس با پای گاردت از وسط یا بغل پای دیگر حریف او را لنگ کرده ضربه فنی می کند. یا کف دست آزاد را زمین گذاشته پا برمی دارد و حریف را ضربه فنی می کند

10-2- قل پیچ دو دست : وقتی یک دست حریف گرو گرفت با دست آزاد دست دیگر حریف را از بازو یا آستین کت حریف مهار کرده ، با لنگ سرکش یا باسن را زیر شکم حریف برده ، حریف را برگردانده و ضربه فنی می کند .

11- فتح پا ، فتح پا مثل پس لنگ است با این تفاوت که پنجه پا باید از داخل در گودی قوزک پا قرار بگیرد وقتی فتح پا اجرا کرد حریف در روی یک ستون پا قرار گرفت و ستون پای دیگرش خراب می شود ،می توانی لنگ وسط ، لنگ سرکشی ، لنگ کمر ، لنگ پیشرو بر حریف اجرا کند .

12- چنار انداز

- چنار انداز ، با دودست کمر یا زیر بغل حریف را گرفته و با پا پشت پای حریف یا بغل یا عقب حریف را شکسته و ضربه فنی می کند.

13- انواع کندن ها

13-1- کندن یک پا دست ، در شلوار پاچه حریف و دست دیگر دریقه یا کمر حریف را گرفته با سوق دادن بدنت و نزدیک کردن باسن به نزدیک بدن حریف را از زمین کنده بصورتی که بدن از موانع پای کنده شده حریف رد کرده ، در وسط پاهای حریف قرار گرفته حریف را کنده و ضربه فنی می کند.

13-2- اول در شلوار پاچه های حریف یا کمر یا با دست کمربند حریف را گرفته پاهای خود را جفت کرده حریف را از زمین کنده با تاباندن و انداختن پا پشت پای حرف ، او را از یکطرف بر گراند ، حریف را ضربه فنی می کند .

14- لنگ وسط دو پا : این لنگ هم اگر درست اجرا شود ، زیبا و دیدنی می شود و یکی از فن های اصیل کشتی با چوخه است ، بدین صورت است که اول با دو دست یقه حریف را گرفته وحریف را وادار به حرکت در میدان می کنی و با زدن سرکن تعادل حریف را به هم می زنی حریف وقتی سرکن خورد و خواست سرو تنه اش را راست کند در حالی که دو دست در یقه حریف است حریف را بالا می کشی همزمان پای گارد را به وسط پاهای حریف برده و لنگ می زند وبا سه نیرو دو نیروی دو دست و یک نیروی پای گارد حریف را بالا برده ودر بالا با دو نیرو دو دست حریف را پایین کشیده و پای گارد همچنان به بالا بردن حریف ادامه میدهد در نتیجه پشت حریف به زمین می خورد.

15- پس لنگ : اگر به طور فنی و صحیح اجرا شود خیلی زیبا می شود وقتی با دودست هر دو یقه حریف را گرفته ودر رو به روی حریف قرار می گیرد باید در یک لحظه تصمیم بگیرد واین فن را اجرا کند پنجه پای گارد یا غیر گارد خوب است پنجه های گارد در گودی قوزک پای حریف از بیرون قرار گیرد و نیرو توسط پا به داخل وارد می کند پایش از زمین کنده شد و روی یک پا قرار می گیرد و با دست گارد که در یقه حریف است نیرو به طرف داخل به حریف وارد کرده و با دست دیگر یک نیرو به بیرون بدن حریف وارد می کند در نتیجه سه نیرو در یک مسیر به حریف وارد می شود در نتیجه ستون دیگر حریف که پای دیگرش می باشد خراب می شود حریف تعادلش را از دست داده و با نیم چرخش ضربه فنی می شود.

16- فن سر زیر بغل : سر زیر بغل و کندن حریف مانند سر زیر بغل کشتی آزاد می باشد ، دست حریف را بالا انداخته از طرف گارد زیر بغل حریف رفته ، خم حریف را گرفته سپس دو خم را گرفته ، سپس دو خم می کنند و حریف را بالا می برد وبا عوض کردن دست و گذاشتن زانو در زمین حریف را ضربه فنی می کنند اگر حریف استقامت کرد ، ران حریف را محکم گرفته کف دست می برند پشت ران حریف فن پشت کاسه رو حریف اجراء می کنند ، اگر باز هم استقامت کرد با گردن حریف را جلو انداخته و بدن را از زیر بغل بیرون کشیده پشت حریف رفته او را خاک کرده امتیاز می گیرند.

17- درخت کن : وقتی حریف سر زیر بغل حریفش قرار می گیرد حریف تمام وزنش را روی شانه او انداخته می خواهد خیمه بزند دست گارد را از خم حریف رها کرده در وسط دو پای حریف نشیمنگاه حریف قرار می گیرد و بحالت فنر و حریف را از زمین کنده ، وروی شانه به بالا می برد و با عوض کردن دست ، حریف را ضربه فنی می کند.

18 - دم شیر: دم شیر معمولاً در کشتی آزاد و در کشتی با چوخه هم اجراء می شود ، مخالف گارد خود بازو و دست حریف را زیر بغل گرفته و محکم می کند سپس عزم خود را جزم کرده ، بدن را از طرف گارد می باشد ، بصورت نیم تیغ در آورده با کف دست گارد به ران حریف نیرو وارد آورده وبه طرف تو فشار می دهند این فن باید غافل گیرانه اجراء شود تا حریف ضربه شود.

19- کول انداز: یک فن کشتی آزاد و فرنگی است ، مرحوم استاد رئیسی این فن را چنین تعریف نموده ، یک کیسه 80 کیلویی بار را می خواهی به کول گرفته و بطور صحیح به داخل گاری اسبی یا ماشین بیاندازی اوکیسه را راست کرده سپس با یک دست یا دو دست سرکیسه را گرفته به طرف بدن کشیده سپس حالت فبری به خود گرفته پشت به کیسه یا روی زانو یا نیم خیز شده ، کیسه را به روی کول یا پشت خود می کشی سعی می کنی با باسن و نیروهای دو دست کیسه را روی کول کشیده و با تقه زدن با باسن به کیسه از یک طرف بالای شانه و از طرفی سر کیسه گندم را داخل وسیله نقلیه باری بیاندازی ، در صورت استقامت حریف با گرفتن بازو و گردن حریف ، فن کمر را اجراء می کنی یا لنگ سرکش می کنی و شما می توانید با سوق دادن بدنتان به طرف سر حریف و چرخیدن به جلو از اجراء این فن جلوگیری کنید ، فن کول انداز را اینقدر باید تکرار کرد تا ملکه شود وبا شمارش 1و2و3 هر جای حریف را گرفتی اجراء فن بکن

- انواع پیچیدنها

1-انواع پیچیدنها دو دست در یقه حریف ، حریف را وادار به حرکت در میدان با خود کرده و با سرعت و تیز هوشی حریف را از طرف گارد خود زیر بغل کرده ، یک دست طرف گارد خود یقه یا کمر بند حریف را گرفته با پای گارد به پای حریف از تو پیچانده و با دست آزاد خود شلوار پاچه حریف را گرفته و به عقب سوق می دهند .

2- از طرف گارد خود به پای حریف نزدیک گارد خود می پیچی لنگ بر میداری یا پای خود را از پیچیدن رها کرده لنگ سرکش می زنی یا پای حریف از تو به بیرون درو می کنی یا وقتی یقه حریف را گرفته با پای گارد خود پای حریف را به طرف خود می کشد همزمان با دو دست که در یقه حریف است او را به عقب سوق می دهد .

21-**کنده سرپا :** کنده سرپا ، بعضی وقت ها شرایطی پیش می آید که کنده یک جا سرپا از حریف گرفته و حریف را تابانده و زانو به زمین زده حریف را ضربه می کنند. در مورد این فن پیشکسوتان و اهل فن بایستی مشاوره و تبادل نظر کنند.

22 . **بلند کردن حریف روی دست :** آخرین فرجام فن ها که کشتی باچوخه که این فن شریف را از همه کشتی های معمول متمایز می کند و کشتی واقعی و پهلوانی و باستانی را به نمایش می گذارد و در همه کتابهای حماسی و دوره باستان به آن اشاره شده است. پهلوان حریف خود را روی دست بلند کرده چنان به زمین می کوبد که استخوانهای بدنش مثل طوتیا نرم می شود ، این فن را بلند کردن حریف روی دست است.

24- **فن یات و آتلمه :** این فن به زبان ترکی است و در حالی اجراء می شود که دو حریف در میدان در حرکت هستند ، وقتی یکدست در یقه یا کمر بند حریف است در حال حرکت زانوی گارد خود را به زمین کوبیده و با دست آزاد ، پاچه شلوار حریف را می گیرد از طرف گارد خود حریف را به عقب انداخته و ضربه فنی می کند .

25- **سر بنده پی:** سر بند پی در کشتی آزاد بدین صورت است ، با یک دست از روبرو به پهلوی گردن یا شانه حریف نیرو وارد کرده و به عقب سوق می دهد ، ولی در کشتی با چوخه از بالای زانو از ران اجراء فن می کند.

-نتیجه گیری :

کشتی با چوخه به عنوان یکی از ورزش‌های محلی با قدمت چند صد ساله همیشه مورد علاقه مردم بوده است و در طول تاریخ هر گروه و فرقه برای رسیدن به اهداف خود یا حفظ و حراست از مملکت یا جلوگیری از حمله دشمن به ورزشکاران در این رشته روی می‌آوردند. امروزه ورزش فقط در انجام یک سلسله تمرین‌های جسمانی خلاصه نمی‌شود بلکه کارکردهای فراوان و همه جانبه پیدا کرده است. اکنون ورزش بخشی از فرهنگ جوامع شده است، چون بین فرهنگ و ورزش رابطه تنگاتنگی وجود دارد. همانطور که مالدینوفسکی هدف کارکرد فرهنگی را ارضای نیازهای اصلی انسان در جامعه دانسته و اعتقاد داشت که نهادها در واکنش به نیازها پدید آمده‌اند، کشتی نیز چنین کارکردی را داشته است. در بعضی از موارد که روستائیان به مسافرت می‌رفتند پهلوانان، نگهبانان مال و اموال و ناموس روستائیان بوده‌اند ولی امروز آن ارزشها خیلی کم رنگ شده است. ارتباطی که در محلات در هنگام برگزاری کشتی با چوخه با همدیگر دارند، در مسائل اقتصادی و اجتماعی نیز تاثیر داشته است. با توجه به اینکه اکثر این کشتی‌گیران از کشاورزان و دامداران محلات مختلف می‌باشند در هنگام برگزاری کشتی گرد هم جمع می‌شوند و در خصوص خرید و فروش محصولات و احشام به مذاکره می‌پردازند. حتی در این داد و ستد ها و برخوردها در خصوص مسائل ازدواج هم وارد شده و با توجه به شناخت افراد پیوند ازدواج نیز بین افراد شکل می‌گیرد. در هنگام مشکلات اقتصادی در منطقه پهلوانان همیشه بیشتر کار حل مشکلات منطقه قدم به جلو می‌گذاشتند و تمام تلاش خودشان را در جهت حل مشکلات مردم می‌کردند. در مورد کارکرد های کشتی سنتی با چوخه آنچه ممکن به نظر می‌رسد این است که بسیاری از آئین‌های کشتی تفسیر و نمود عینی ندارد. از وقتی که کشتی سنتی با چوخه با کشتی آزاد، جودو، فرنگی در هم آمیخته شد اصالت خود را از دست داد، حتی لباسهای سنتی کشتی با چوخه هم به شکل دیگر تغییر یافته است. همانطور که گفته شد لباس کشتی با چوخه همان چوخه که از سه تکه نیم تنه، شلوارک و کمر بند بوده که با پشم بره با رنگحنایی و یا شتر با آداب خاصی یافته می‌شد که از ضخامت و استقامت بالایی برخوردار بود. هم اکنون پارچه‌های کارخانه‌ای جایگزین آن شده است. دیگر اینکه در گذشته برای برگزاری و تماشای کشتی با چوخه، بیشتر اطلاع‌رسانی از طریق چهره به چهره، و مراسمهای غیر رسمی صورت می‌گرفت ولی هم اکنون اطلاع‌رسانی مسابقه کشتی از طریق رسانه‌ها و اعلامیه انجام می‌شود. بنابر این کشتی سنتی با چوخه علاوه بر این که آن کارکرد قبلی خودش را ندارد، برخی از آداب و آئین‌های سنتی خود را هم از دست داده است. که به موارد ذیل می‌توان اشاره کرد.

- یکی از دلایل آن کم رنگ شدن آداب و رسوم، سنن و قوانین کشتی با چوخه می‌باشد، به دلیل گسترش راههای روستایی و ارتباط سهل و سریع روستاها با شهرها و گسترش شهرنشینی و خدمات ماشینی، آداب و سنن دستخوش تغییرات شده و یک آمیختگی فرهنگی بین شهر و روستا پدید آمده، مهاجرت روستائیان به شهرها، ارتباط نزدیک با پدیده‌های فرهنگی، ورود کالاهای مصرفی به روستا، نفوذ و تاثیر وسایل ارتباط جمعی و علل عمده تغییرات فرهنگی و اجتماعی روستاها بوده است. بنابر این کشتی سنتی با چوخه به عنوان یکی از پدیده‌های اجتماعی، فرهنگی و اصیل، آیین کشاورزی و دامداری در این مناطق مانند سایر پدیده‌ها از حالت سنتی جمعی خارج شده است.

- از دلایل دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد بیگانه شدن با سنت‌ها و آداب و رسوم قدیمی مرسوم این مناطق است. بنا بر این هر چند کشتی سنتی با چوخه در شهرستان شیروان و خراسان شمالی ماندگار است، اما با سبک و آداب و رسوم گذشته نیست و ممکن است با روند کنونی به تدریج به دست فراموشی سپرده شود، لذا باید آداب و رسوم سنتی آن را احیا کرد.

بطوری که با همان سبک سنتی خودش برگزار گردد. از دیگر نشانه‌های ارتباط کشتی با کشاورزی و زندگی دامداری می‌توان به نوع جوائز اشاره کرد. اهدای گاو، گوسفند و اسب، اهدای قالی و فرش، پارچه‌های ابریشمی و قند مردم مناطق است. آنچه این ورزش سنتی را در مناطق شهرستان شیروان با سایر ورزشها و بازیهای محلی متمایز می‌کند، خصلت پهلوانی است. از این رو پیوند مستحکم با اخلاق اسلامی و اعتقادات مذهبی مردم دارد و مورد علاقه عموم است. از نظر اعتقادی اولین موردی که می‌توان به آن اشاره کرد توکل به ائمه اطهار مخصوصاً "حضرت علی (ع) اسطوره مردانگی، شجاعت و الگوی تمام عیار کشتی گیران و پهلوانان است

منابع و مأخذ:

- 1- امانی، شادروز. چوخه پوشان نامدار، (مشهد: انتشارات سخن گستر، 1385).
- 1- افشار سیستانی، ایرج. پژوهشی در نام شهرهای ایران، (چاپخانه لیلا، 1378).
- 2- ایمانی، محمدرضا. نمادها و بررسی تطبیقی پایان نامه کارشناسی ارشد، (دانشگاه تهران مرکز، 1383).
- 3- ادیبی، حسین انصاری. نظریه‌های جامعه‌شناسی (تهران: نشر دانژه، 1387) چ 3.
- 4- «مقالات، و پایان نامه‌ها»
- (مجله تفریحات سالم، سال اول شماره دوم، صفحه 6، فروردین سال 1344).
- مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد (علمی- پژوهشی)، ش ۱۵۹، زمستان ۱۳۸۶).
- پایان نامه‌ی آقای فرج تبار، رضا، مطالعه مردم شناختی لوچو، کشتی سنتی مازندران، مورد مطالعه منطقه ییلاقی شیخ موسی.
- پایان نامه‌ی آقای صالحی، محمد رضا، نگرش مردم شناختی بر کشتی پهلوانی در ایران، مطالعه موردی کشتی سنتی لوچو در مازندران.
- پایان نامه‌ی خانم سهیلا حیدری ولنی، تحلیل مردم شناختی زور خانه، موردی با تکیه بر زور خانه نیرو شادی واقع در خ مولوی (تهران: تابستان 1385).

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران